

LOWER EAST SIDE, New York, 1942

*»EGY ember meghalt,
s fekete kutyája gazda nélkül maradt«*

A GAZDÁTLAN KUTYA

HJALMAR SÖDERBERG

EGY ember meghalt, s fekete kutyája gazda nélkül maradt. A kutya hosszan és keservesen gyászolta. De azért a sírjára nem feküdt, hogy ott pusztuljon el, akár mert nem is tudta, hová temették, akár azért, mert tulajdonképpen fiatal, vidám kutya volt, s úgy vélte, van még egy s más elintéznivalója életében.

Kutya kétfajta van: gazdához tartozó, meg gazdátlan. Kinézetre nem feltétlenül nagy köztük a különbség; gazdátlan kutya is lehet kövér, sőt gyakran kövérebb, mint amelyiknek gazdája van. Nem; a különbséget máshol kell keresnünk. A kutyának az ember a végtelenség, a gondviselés. Szolgálni, nyomon követni a gazdát, bizalommal csüngen rajta: ez úgyszólván a kutyaélet értelme. Nem mintha gazdája minden lépését nyomon követné, vagy a nap minden egyes percében ő töltené be minden gondolatát, gyakran rohángál erre-arra üzletemberi buzgalommal, rászimatol a házak sarkára, ismeretséget köt kutyacimborákkal, ha alkalma nyílik, elhappol egy-egy csontot, meg sok más gondja-baja van; ám alig füttyent egyet a gazdája, mindez elillan kutyaeszéből, gyorsabban, mint ahogy a kufárokat kergették el a templomból az ostorcsapások, mert a kutya tudja, hogy csak egy a lényeges. És elfelejti a ház sarkát, a csontot, kutyakomáit, és urához fut szaporán.

Gazdája meghalt anélkül, hogy a kutya tudta volna, hogyan, s eltemették anélkül, hogy tudta volna, hol. Sokáig gyászolta, de ahogy múltak a napok, és semmi nem történt, ami gazdájára emlékeztette volna, végül is elfeledte. Az utcában, ahol egykor a gazdája lakott, egyetlen lábnymnak sem volt gazdaszaga. Ha a pázsiton hancúrozott valamelyik kutyacimborával, gyakran megtörtént, hogy fütyty hasított a levegőbe, s a cimborá máris elrohant, akár a szélvész. Ilyenkor a mi kutyánk is hegyezte fülét, de a gazdája fütytyentéséhez semmiféle hang nem hasonlított. Így hát elfeledte, sőt mi több, azt is elfeledte, hogy valaha gazdája volt. Elfeledte, hogy valaha is volt idő, amikor lehetetlenségnek tartotta, hogy kutya egyáltalában gazdátlanul élhessen. Afféle „valaha jobb napokat látott” kutya lett belőle, ha nem is szó szerint, mert külső körülményei miatt nemigen lehetett oka panaszra. Élt, ahogy egy kutya élhet: olykor elcsent egy-egy jó falatot a piacon, amiért elverték; szerelmi kalandjai voltak, s ha elfáradt, lefeküdt aludni. Barátokat szerzett és ellenségeket. Egyik nap jól megtépett egy nála gyengébb kutyát, másik nap őt szabta ki egy nála erősebb. Korán reggel körbeloholta gazdája utcáját, melyhez a szokás hatalmánál fogva később is ragaszkodott. Most is ott fut olyanformán, mintha valami fontos dolga volna; futtában rászimatol egy másik kutyára, de közelebbi ismeretségre nem szakít magának időt; aztán gyorsabbra fogja a lépést, de hirtelen leül, és vad energiával vakarni kezdi a füle tövét. Egy pillanat múlva felugrik, s az úttest közepén rohanva lekerget egy vörös macskát egy pinceablakon, majd ismét felölti elfoglalt üzletember modorát, és útját folytatva eltűnik a sarkon.

Egyszer aztán borongós este lett. Nyirkos hideg volt, megmegegedt az eső. Az öreg kutya a városban csellengette el az egész napot; most lassan ténfergett felfelé az utcán; kicsit bicegett is; meg-megállt, megrázta fekete bundáját, amely az évek során megderesedett a nyakán s a feje körül. Szokása szerint jobbra-balra szimatolva bandukolt, aztán bekukkantott egy kapu alá, s egy másik kutya társaságában bukkant elő. Egy pillanat múlva egy harmadik kutya is csatlakozott hozzájuk. Fiatalok, hancúrozó kedvűek; őt is el akarták bolondítani, hogy játsszon velük, de neki rosszkedve volt, s különben akkor már az eső is szakadt. Ekkor hosszú, éles fütty hasított a levegőbe. Az öreg kutya a két fiatalra pillantott, de azok ügyet sem vetettek a füttyre: nem nekik szólt. Az öreg kutya hegyezni kezdte a fülét, egyszerre oly furcsán érezte magát. Újabb füttyező, s az öreg kutya tétován nekilódult, először jobbra, majd balra. Az ő gazdája füttyentett: engedelmeskednie kell! Harmadszor is felsüvített a fütty, ugyanolyan hosszan, élesen. De hol van hát, merről füttyül? Hogy is vesztettük el egymást, a gazda meg én? És mikor? Tegnap, tegnapelőtt, vagy csak épp az imént? És milyen is volt a gazdám, milyen szaga volt, és hol van hát, hol van? A kutya fel-alá loholt, minden járólóra rászimatolt, de egyik sem volt a gazdája, egyik sem akart az lenni. Akkor megfordult, és lerohant a lejtős utcán, a sarkon megállt, és kutatva nézett jobbra-balra. A gazdája sehol. Erre megint fel a lejtőn, vad rohanással, beverte a sár, és bundájából csurgott a víz. Minden sarkon megállt, de a gazdájának nyoma sem volt. Akkor leült az útkereszteződésen, loncsos fejét az égre emelte, és elkezdett vonítani.

306 SÖDERBERG Láttál már, hallottál már ilyen elhagyott, gazdátlan kutyát, amint nyakát az ég felé nyújtva csak vonít, vonít? A többi kutya behúzza a farkát, és odébb sompolyog; hogy is tudnák megvigasztalni, hogy is tudnának rajta segíteni?

[A *Historietter* CÍMŰ KÖTETBŐL, 1894, ford. Csatlós János.

In: Megzavart nyugalom. Svéd elbeszélők, Európa Könyvkiadó, Bp., 1977, 92–94. o.]

PACELLI BÍBOROS LÁTOGATÁSA A MONTMARTRE-ON, Párizs, 1938

» HOGY *is* vesztettük el egymást,
a gazda meg én?«

Brooklyn, 1959